

DUMITRU ȘI LIA JOMPAN - O VIAȚĂ DEDICATĂ MUZICII CORALE ȘI FRUMOSULUI¹

DUMITRU AND LIA JOMPAN - A LIFE DEDICATED
TO CHORAL MUSIC AND BEAUTY

Preot Romulus FRÎNCU

Abstract: The present study on Mr. Prof. Univ. Dr. Dumitru Jompan and Mrs. Aurelia Jompan, is based on their fruitful activity but also on the relationship of love and respect they have. Even if the two come from a rural area, from a locality of Banat Montan - Marga commune -, they have become outstanding personalities of this space and time, managing to awaken in Romanians from the border region of Banat the interest for culture and art, opening new paths in the research of Banat's heritage. They are the authors of numerous works depicting the past and traditions of Caras-Severin county. On the threshold of their ninth decade, after many years of active life, the master composer and his lifelong oracle, the „luminous shadow” - „Mama Lia” - deserve appreciation for their continuous dedication, for the struggle they are waging on the stage of cultural life in Marga, for the sacrifice of leaving behind perennial things such as the treasure-books, for the musical-artistic visibility they have given to the world about their beloved locality and about Banat.

Keywords: choir, conductor, festival, prizes, awards, distinctions, books.

INTRODUCERE

Preasfințitul Părinte Lucian, Episcopul Caransebeșului spunea:
„Sfânta Scriptură ne învață că omul este o icoană, creat după

1 Comunicare susținută luni, 23 Septembrie 2024, în Sala de festivități „Mitropolit Nicolae Corneanu” a Episcopiei Caransebeșului, cu prilejul aniversării a 100 de ani de activitate a Corului Catedralei Sfântul Gheorghe din Caransebeș.

Chipul lui Dumnezeu, iar cei care Îl laudă pe Dumnezeu și împodobesc sfintele slujbe cu cântări dumnezeiești sunt icoane vii. Orice grup vocal bisericesc este o icoană, pentru că așa a fost creat omul ca să fie și să rămână icoană vie, creată după Chipul lui Dumnezeu.² Astăzi, aduc în atenția dumneavoastră două chipuri, două icoane vii: domnul Prof. Univ. Dr. Dumitru Jompan și distinsa sa soție, doamna învățătoare Aurelia Jompan.

Profesorul universitar dr. Dumitru Jompan și învățătoarea Aurelia Jompan sunt autori a numeroase lucrări care înfățișează trecutul și tradițiile județului Caraș-Severin. La cei 86 de ani pe care îi are, domnul Jompan a reușit să scrie 102 cărți, dintre care, câteva au fost catalogate de domnia sa, iar altele de cea care îi este soție de 67 de ani.

Studiul de față, referitor la domnul Prof. Univ. Dr. Dumitru Jompan și la doamna învățătoare Aurelia Jompan, se bazează pe activitatea lor rodnică dar și pe relația pe care aceștia o au. Chiar dacă cei doi provin din mediul rural, dintr-o localitate a Banatului Montan – comuna Marga –, aceștia au devenit personalități marcante al acestui spațiu și timp, prin contribuția adusă la creșterea următoarelor domenii: ***muzică, folclor, etnografie și literatură***.

Prin întreaga lor activitate, au căutat să trezească în românii din regiunea graniței bănățene interesul pentru domeniile amintite mai sus și artă, dragostea pentru școală, gustul pentru cultură și artă, deschizând noi căi în cercetarea patrimoniului bănățean. Prin *lectură și studiu*, cu *pasiune*, multă *muncă și talent*, cei doi intelectuali au dăruit contemporanilor ***cărți-comori*** care vor dăinui peste timp.

VIATA ȘI ACTIVITATEA

Profesorul universitar, dirijorul și muzicologul Dumitru Jompan este căsătorit cu Aurelia Jompan. Cei doi locuiesc în frumoasa comună Marga ce este înconjurată de pădurile și dealurile specifice zonei. Domnul profesor Jompan s-a născut la data de 13 mai 1938, în același sat. Soția, Aurelia Jompan, numită de cei apropiați „***Mama Lia***”, este cu un an mai tânără decât soțul său, fiind născută pe 12 mai 1939, în Ohaba-Bistra.

² Din cuvântul rostit de Preasfinția Sa Lucian Mic, Episcopul Caransebeșului, cu ocazia aniversării împlinirii a 5 ani de existență a Corului Catedralei Episcopale Învierea Domnului din Caransebeș.

Copilăria doamnei Jompan nu a fost întocmai ușoară, fiindcă a crescut departe de frații și surorile dumneaei. Mama Aureliei Jompan a purtat numele de *Ana Brânzan*, casnică, tatăl, *Ioan Frențiu*, fiind decedat pe front. Pe ambii părinți i-a pierdut când avea doar șase ani, fiind crescută de familia unui unchi.

Părinții lui Dumitru Jompan au fost: *Iova*, miner, și *Ana*, asistentă medicală. A absolvit școala primară în comuna Marga, iar următoarele studii le-a făcut în localitatea Oțelu-Roșu. În perioada liceului, a studiat la *Școala Normală de Învățători din Caransebeș* (1952-1956). În paralel a urmat *Școala Populară de Artă, secția vioară* din orașul Lugoj. Talentat și ambițios, a participat la un curs privat de vioară cu profesorul **Constantin Gioarsă**, apoi tânărul dascăl s-a reîntors acasă, la școala pe care o absolvise cu șapte ani în urmă.

Perioada care a urmat a fost deosebit de propice avântului artistic, în general, și a celui muzical în special. Noul instructor de cor a urmat în iarna anului 1957, cursurile organizate de *Casa Regională a Creației Populare*, la Timișoara, pentru instructorii formațiilor de gen. Această experiență a influențat calitatea actului interpretativ muzical coral atât la copii cât și la adulți, alegerea repertoriului, metodele și procedeele de lucru.

Un alt pas important a fost crearea **Universității Sătești de Educație Muzicală**, care a avut un rol covârșitor în lărgirea orizontului de cunoaștere al coriștilor, sporind prestigiul localității Marga și al județului Caraș-Severin, totodată. Pentru elevi, această formă de educație a completat zestrea cunoștințelor dobândite la lecții. Ideea înființării *Universității* a avut-o profesorul Jompan, iar a înfăptuirii ei, profesorul univ. dr. **Petre Brâncuși**, președintele „*Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor din România*”, și rectorul *Conservatorului*.³

Traseul educațional al maestrului Jompan a fost continuat la București, la *Conservatorul de Muzică „Ciprian Porumbescu”*, *Facultatea „Compoziție – dirijat, profesori de muzică”* (1960-1963 și 1967-1971).

În anul 1998, deși nu lucra în acest domeniu, domnul profesor Jompan a început studiile doctorale, definitive prin doctoratul obținut în anul 2002. Acesta a fost unul dintre momentele care i-a favorizat afirmarea.

3 Gheorghe Jurma, *La Marga: Universitatea muzicală sătească*, în „*Flamura*”, Anul XXXIII, nr. 3341, Reșița, marți, 24 noiembrie 1981, p. 1.

Doamna învățătoare Aurelia Jompan, odată ce a terminat școala generală, și-a urmat iubirea, aceasta regăsindu-se în domnul Dumitru Jompan, astfel ajungând să progreseze în același loc de muncă. Din câte mi-au povestit cei doi, pe vremea facultății, domnul profesor Jompan se vedea a fi un „șoarece de bibliotecă”. Acesta, în timpul cursurilor, căuta în cărți răspunsuri la întrebările pe care și le-a pus, iar soția prefera să meargă la cursurile de pregătire la Conservator și să ia notițe pentru a-și dezvolta universul cunoașterii și pentru a-și ajuta sufletul pereche. Odată ce și-a terminat studiile, Dumitru Jompan a fost numit profesor la Școala Generală Marga, iar după ceva timp, a ajuns să fie director al școlii. În acea perioadă s-a angajat și doamna Aurelia Jompan, aceasta fiind învățătoare.

Din anul 1958, domnul profesor Jompan a început să fie atât director, cât și dirijor al corului *Căminului Cultural „Dumbrăvița”* din comuna Marga. Prin mâinile profesorului au trecut multe generații, acesta dirijând atât coruri din satul natal, cât și din satele vecine. Soția sa l-a sprijinit mereu, făcând parte din colectivele pe care le-a îndrumat și pe care le-a ajutat să-și dezvolte cunoștințele despre muzică și cultură.

Cei doi au avut ocazia să ajungă în cele mai îndepărtate colțuri ale țării noastre, însă au întreprins turnee artistice și în străinătate în *Italia, Austria, Iugoslavia, Lituania, Polonia, Slovenia, Republica Moldova, Turcia*, participând la nenumărate recitaluri și concursuri alături de elevii dumnealor.

Un eveniment deosebit, care ocupă un loc special în inimile persoanelor evocate, este *Festivalul Internațional al Corurilor de Copii și Tineret „Timotei Popovici”*, deoarece domnul profesor a fost inițiatorul și sufletul acestui eveniment. *De ce Timotei Popovici?* După 32 de ani de la trecerea la Domnul, bănățenii nu l-au recunoscut ca atare pe *preotul, profesorul și dirijorul, folcloristul și compozitorul Timotei Popovici* (1870-1950), ca fiind născut în „patria” lor (acesta fiind fiul preotului Dionisie Popovici din Tincova), fiindcă acesta a slujit muzica din Ardeal, mai exact din orașul Sibiu, fiind profesor la *Academia de Muzică* și dirijor al corului Catedralei. Transilvănenii, la rândul lor, l-au considerat „bănățean”, motiv pentru care, de asemenea, l-au dat uitării. Marga, fiind situată la hotarul dintre cele două provincii, a fost cel mai nimerit loc unde, s-au gândit cei doi dascăli, să-i ridice un monument spiritual acestei mare personalități al neamului românesc.

Astfel, **ziua de 4 aprilie 1982** a dobândit o semnificație aparte căci, atunci a avut loc *prima ediție a celui dintâi Festival al Corurilor de Copii din România*.⁴ La cea dintâi ediție au participat doar coruri din județul Caraș-Severin, cântecul „*Înfloresc grădinile*” de Timotei Popovici (versurile: *Șt. O. Iosif*), devenind **IMNUL FESTIVALULUI**. Așa a început întrunirea anuală a celor mai frumoase glasuri, o reuniune necompetitivă, un adevărat **FESTIVAL al muzicii și prieteniei**. Începând cu ediția a III-a (1985), Festivalul a devenit *interjudețean*, apoi *național* (ediția a VII-a). Cea de a VIII-a ediție a Festivalului (2-3 iunie 1990) a fost de mare amploare, întrucât Dumitru Jompan a tipărit antologia „*Înfloresc grădinile*”, carte ilustrată de cântece și coruri pentru copii.

Astfel, editorul a prelungit viața colecțiilor de cântece publicate de Popovici, dispărute, ca atare greu de găsit de cei interesați. Ca urmare a succesului obținut atunci, periodicul *Informația Carașului* relatează: „*Fericit satul bănățean cu asemenea generoși intelectuali*”⁵. Începând cu ediția a IX-a (1991), reuniunea corală a devenit „**FESTIVAL INTERNAȚIONAL PENTRU CORURI DE COPII ȘI TINERET, TIMOTEI POPOVICI**”. La acest festival, doamna Aurelia Jompan a avut ocazia să fie dirijoarea grupului coral „*Șoimii patriei*”, un colectiv de învățăcei ai grădiniței din Marga. În următoarele ediții, doamna Jompan a reușit să mai urce copii pe scenă, aceștia fiind și mai mari (clasele I-IV).

Renumitul festival ajuns la cea de a XXXIX-a ediție (în mai 2022), a prilejuit și lansarea celui de-al 96-lea volum al profesorului Dumitru Jompan „*Episcopii Caransebeșului și muzica*”, vol. 1, Editura Episcopiei Caransebeșului, 2022.

Festivalul Internațional al Corurilor de Copii și Tineret, „Timotei Popovici” a avut loc, de cele mai multe ori, în comuna Marga, astfel, lumea Văii Bistrei obișnuia să spună că localitatea a ajuns să fie „*inundată de muzică*”, a ajuns o „*capitală a cântecului*”.

De asemenea, remarcată a fost, cu domnul și doamna Jompan în frunte, corala „*Mărgana*”, care a participat la festivalurile corale interjudețene, ce au avut loc la Lugoj și la Deva. Aceasta și-a lăsat amprenta asupra județului nostru, fiind întotdeauna însoțită de cântec și joc. Dirijorul coralei, profesorul Jompan, era ascultat de

4 Gheorghe Jurma, *O manifestare a muzicii pentru copii: Festivalul coral „Timotei Popovici”*, în „Flamura”, Anul XXXIV, nr. 3360, Reșița, marți, 6 aprilie 1982, p. 6;

5 *Reșița*, anul I (1990), nr. 2, p. 2.

coriști, conducându-i cu iubire și curaj: „*Când profesorul Dumitru Jompan a ridicat brațul pentru a începe primul cântec, parcă a fost o fulgerare din care a izbucnit solemn imnul de slavă «Patrie iubită» de Mircea Neagu, pe versuri de Liviu Cernăianu.*”⁶

Un alt grup coral, condus de soții Jompan, este corul „*Canon*”, ce a fost înființat în anul 1977. Corul are un palmares bogat în premii și participări la diferite concursuri și festivaluri naționale și internaționale, cum ar fi: *Festivalul „Cântarea României”*, unde corul „*Canon*” și *Corală „Mărgana”* au fost laureați la toate edițiile, *Festivalul „Cu noi este Dumnezeu”*, organizat la Orăștie, *Festivalul de la Gleinstätten* (Austria) și *Festivalul muzicii și prieteniei de la Ankara* (Turcia).

Exceptând cărțile pe care cele două persoane le-au publicat de-a lungul timpului, domnul profesor Dumitru Jompan a scris și *poezii* pentru persoanele dragi: „*Copilărie*” (lui Adrian), „*Tu*” (Florinei), „*Lie Ciocârlie*” (Muzei mele). Cel de-al *treilea poem* îi este dedicat soției sale, doamna Aurelia, care l-a inspirat și l-a ajutat să ajungă un om de seamă al județului Caraș-Severin și al țării. Fiind întrebat despre temele sale predilecte, autorul mărturisește că l-a obsedat ideea hotarului dintre viață și moarte, citind poezii însemnate din cartea intitulată, „*Fântâna și piatra de hotar*”, afirmând că amintirile din trecut îi aduc emoții în prezent.

Scriitorul și muzicologul Dumitru Jompan, președinte și membru al numeroaselor jurii ale unor renumite concursuri, s-a bucurat de recunoaștere și prețuire fiind recompensat, de-a lungul vremii cu distincții și titluri precum: *Ordinul Meritul Cultural cls. A V-a* (1968); *Membru al Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor din România* (1979); *Gramata în memoria compozitorului Timotei Popovici* (1995) acordată de P.S. Emilian Birdaș, Episcopul Caransebeșului. În anul 2002 i-a fost conferită *Crucea Patriarhală*, de către P.S. Laurențiu Streza, Episcopul Caransebeșului; *Persoana Maxima* oferit de *Biblioteca Județeană „Paul Iorgovici”*, Reșița (2004); *Cetățean de Onoare al Municipiului Caransebeș* (2005); *Cetățean de Onoare al județului Caraș-Severin* (2009), acordată de domnul Dr. Ing. Sorin Frunzăverde, președinte al Consiliului Județean Caraș-Severin; *Diploma de Excelență a municipiului Lugoj* (2014); *Crucea Elie Miron Cristea* (2016) de către P.S. Lucian Mic, Episcopul Caransebeșului.

⁶ Velișcu Boldea, *Mărganilor – felicitări și succes în continuare*, în „Flamura”, Anul XIX, nr. 2274, Reșița, marți, 7 martie 1972, p. 3.

Dumitru și Aurelia Jompan susțin că, citându-l pe marele poet Lucian Blaga, „*Veșnicia s-a născut la sat*”. În acest spațiu mirific au cunoscut, până în cele mai ascunse detalii, toate elementele de cultură rurală. Amândoi au fost crescuți în mediul rural, acest lucru marcându-le viața într-un mod pozitiv. Copilăria pe care au avut-o le-a influențat viitorul, cei doi trăindu-și viața pentru a-i ajuta pe ceilalți. Astfel, cele două personalități au ajuns dascăli dedicați și implicați în viețile elevilor și părinților acestora, pe care i-au îndrumat la început de drum. În ciuda vremurilor grele de care au avut parte dâșii când erau copii, domnul Jompan nu a uitat ce l-au învățat părinții săi să iubească „*cerul, locul, vorba și sufletul oamenilor*”. Acesta și-a petrecut primii ani ai vieții jucându-se cu cei șapte „*frați de cruce*” pe care îi avea, împreună având parte de multe aventuri memorabile.

Într-unul dintre interviurile acordate de domnul profesor Dumitru Jompan, fiind întrebat de reporterul **Vasile Bogdan**: „*Care este înțelesul vieții și ce crede dumnealui că lasă în patrimoniul bănățean?*”, profesorul i-a răspuns: „*Viața a fost pentru mine o luptă, ca pentru fiecare. Aflat la zenit, din câte aud de la prietenii și cunoscuții care apreciază rezultatele muncii mele, nu cred, ci, sunt sigur că mă pot socoti un învingător în mulțimea celor învinși.*”

Dintr-un alt interviu al domnului profesor Dumitru Jompan, luat de **Titus Crișciu**, ce se intitulează „*Muzica pentru mine reprezintă un leit-motiv al vieții*”, aflăm de unde vine pasiunea pentru folclor a muzicologului și prin ce metode a realizat culegerea (*Folclor din Marga* – n.n.) alături de soția sa, doamna Aurelia Jompan: „*Folclorul din Marga a atras o seamă de cercetători prin bogăția și varietatea care îl caracterizează. Am avut fericirea să beneficiaz de o îndrumare de specialitate din partea dascălilor mei într-ale culegerii folclorului. Cât privește metoda de culegere, aceasta mi-a fost dictată de șederea mea îndelungată, aici, învățându-mă să aștept ca faptele de folclor să se producă de la sine, fără a le provoca*”.

CREAȚIA ARTISTICĂ

Drumul celor doi spre literatură a început prin intermediul muzicii.

Cărțile profesorului Dumitru și ale Aureliei Jompan valorifică tradițiile și obiceiurile zonei de proveniență (Valea Bistrei), cât și personalitățile care au contribuit la dezvoltarea culturală a regiunii Banat.

În anul 1970 a apărut primul volum semnat de domnul profesor Dumitru Jompan intitulat „*Timotei Popovici (1870-1950). Contribuții la istoria muzicii bănățene*”. Aici, a aprofundat efortul muzicianului Timotei Popovici și modul în care acesta a reușit să dezvolte domeniul muzical al județului nostru. Profesorul Jompan și-a dedicat o bună parte din viață reconsiderării omului și artistului *Timotei Popovici* încă din vremea când ateismul comunist era promovată în societate.

Antologia „*14 Miniaturi Corale*”, cea de-a 67-a carte a lui Dumitru Jompan, ne surprinde prin conținutul ei. Urmând exemplul regretatului său coleg, *Constantin Catrina*, care a realizat o seamă de compoziții de muzică corală de excepție, unele dintre acestea fiind incluse în repertoriul ansamblurilor sale muzicale, Dumitru Jompan a abordat cu o oarecare timiditate și domeniul compoziției. Cunoscând bine posibilitățile de interpretare ale celor 19 coruri instruite și dirijate de-a lungul anilor, coruri de copii, tineret și adulți, din mediul urban și rural, a găsit cu cale să le dedice acestora compozițiile publicate în această culegere.

În cartea „*Găteala capului la femeii în Valea Bistrei*”, apărută în anul 1972, soții Jompan au marcat pașii pe care îi urmează femeile pentru a avea parte de un aspect deosebit: „*Podoabele și îngrijirea tenului*”, „*Cîrpa*”, „*Fundu*” (piesă de găteală a capului de proveniență mai nouă, de mătase), „*Vopsirea părului*” (se folosește pentru a ascunde firele de păr albit) și „*Tipuri de pieptănături*” (tehnică pentru pieptănarea părului).

În anul 2018, profesorul Dumitru Jompan a lansat cartea „*Un Muzician Bănățean Octogenar*”. Aici, se regăsește toată activitatea sa, din momentul în care s-a născut până în anul în care volumul a apărut. Cartea cuprinde **15 capitole**, fiecare dezvoltând câte un subiect aparte din viața domnului profesor Jompan. În ultimele pagini ale cărții, sunt înserate imagini cu **FAMILIA** profesorului. Un rol special îl are „*Mama LIA*”, mama atâtor generații de copii, „*umbra luminoasă*” care l-a ajutat pe soțul său să scrie atâtea cărți.

A publicat articole, studii, recenzii, culegeri de folclor, interviuri în „*Actualitatea muzicală*”, „*Studii Și cercetări de etnografie-istorie*”, „*Tibiscum*”, „*România literară*”, „*Semenicul*”, „*Flamura*”, „*Timpul*”, „*Drapelul roșu*”, „*Orizont*”, „*Renașterea bănățeană*”, „*Reflex*”, „*Foaia diecezană*”, „*Bocșa culturală*”, etc, iar cele șase volume de *Corespondență* sunt cu atât mai valoroase cu cât fiecare document este autentificat prin note și

sublinieri pertinente, însoțit de trimiteri la viața muzicală contemporană și truditarii ei.

Familia Dumitru și Aurelia Jompan reprezintă exemple pentru toți cei care locuiesc la sat și își doresc să influențeze lumea din jurul lor într-un mod pozitiv. Cei doi, prin *susținere și încredere*, au reușit să ajungă *oameni de seamă* ai județului nostru, aducându-i acestuia multe reușite și făcându-i pe cetățenii săi să se simtă mândri cu locul în care s-au născut și au crescut. Și eu, adânc emoționat, mărturisesc că mă bucur că sunt contemporan cu dânșii. Cele două personalități reprezintă **modele de valori autentice românești** prin *completarea reciprocă, prin respectul pentru tradiții și obiceiuri, prin dragostea nemărginită față de semenii.*

Aflați în al pragul celui de-al nouălea deceniu, după mulți ani de viață activă, dedicată interpretării, creației și cercetării, **maestrul compozitor** și „*ortacul său de-o viață*” merită aprecieri pentru dăruirea lor continuă, pentru lupta pe care o duc pe scena vieții culturale din Marga, pentru jertfa de a lăsa în urmă lucruri perene cum sunt cărțile, pentru vizibilitatea muzical-artistică pe care au oferit-o lumii atât despre localitatea lor dragă cât și despre Banat.

